

Vangst-terugvangst Ringslang IJmeer

Afgelopen voorjaar hebben Jiery van Roon, Iris Dicke en Rosalie Brinks hun veldwerkstage voor de studie Biologie aan de Universiteit van Amsterdam uitgevoerd rondom het IJmeer waar zij ringslangen vingen om de populatiegrootte te kunnen berekenen.

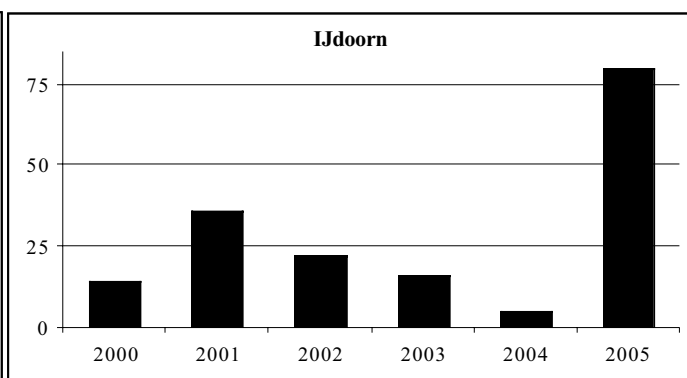
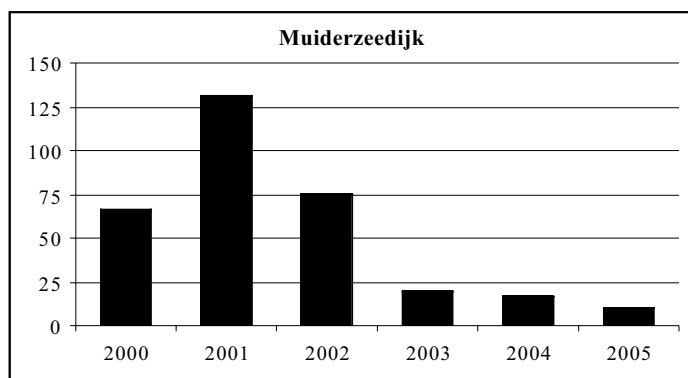
De Muiderzeedijk is een oeroud ringslangtraject. Begin negentiger jaren werd hier gestart met het fotograferen van de buikpatronen van de gevangen slangen. Samen met de populaties van het PEN-eiland en de Diemerzeedijk vormde de populatie op de Muiderzeedijk de hoofdmoot van de IJmeer-metapopulatie. Die situatie is inmiddels voltooid verleden tijd: de Diemerzeedijk is gesaneerd en over het PEN-eiland loopt een nieuwe verbindingsweg naar IJburg. Het achter de Muiderzeedijk gelegen terrein van de Kruitfabriek wordt ook gesaneerd.

Jiery van Roon over de Muiderzeedijk:

In mei en juni had ik het genoeg en de ringslangen op de Muiderzeedijk te mogen monitoren en fotograferen. Ondanks dat deze stageperiode erg kort was, heeft de ringslang mij goed beetgepakt: Het een ongelooflijke kick om een ringslang vast te houden, de spieren onder de huid te voelen, de glimmende ogen te bekijken of de mooie tekening op de kop, de botjes van een kikker te ontwaren in een buik met een bubbel, of een zachte verdikking in het lichaam bestaand uit eieren met onvolgroeide ringslangetjes... ohohohoh. Minder enthousiasmerend waren de populatieschattingen die met de resultaten van het veldwerk zijn gemaakt: alle gebruikte methoden wijzen op een sterke afname in het aantal volwassen dieren in de populatie, van ongeveer 100 à 150 aan het begin van dit millennium tot 10 à 20 volwassen ringslangen in het voorjaar van 2005. De gehele populatie zal groter zijn want niet het gehele leefgebied is onder-

zocht. Dit is alarmerend omdat de lokale populatie op de Muiderzeedijk, die bekend staat als een van de grotere lokale populaties binnen de IJmeermetapopulatie, belangrijk is als genenbron voor Muiderberg, Flevoland, e.a.. Mogelijke oorzaken van deze afname zijn een toenemende verstoring en de sanering van het Muiderkruitfabriekterrein, dat grenst aan de Muiderzeedijk. Waarschijnlijk overwinteren ringslangen hier in puinhopen en oude gebouwen en leggen er hun eieren: voorheen zijn hier hoge aantallen jonge ringslangen gevonden. En zoals het er nu naar uitziet wordt het van kwaad tot erger: de gemeente Muiden heeft vervorderde plannen om op het voormalige kruitfabriekterrein een nieuwe woonwijk te deponeren.

Gelukkig zijn er dit jaar veel subadulte slangen gevonden: elf stuks, 61% van het totale aantal gevangen ringslangen dit jaar. Deze kleintjes geven hoop op herstel van de populatieomvang in de komende jaren. Om herstel mogelijk te maken is het echter wel noodzakelijk dat de verstoring tot een minimum beperkt wordt en dat er bij de bouwplannen voor het voormalige kruitfabriekterrein rekening wordt gehouden met de habitateisen van de ringslang. Ook zal nog moeten blijken dat deze plotselinge groei in het aantal subadulten geen uitzondering was, maar dat deze ontwikkeling zich voortzet.

Een trotse Jiery met ring-slang op de Muiderzeedijk.

IJdoorn & Blauwe Hoofd liggen aan de Noordzijde van het IJmeer en hier werd eind jaren negentig gestart met het fotograferen van buikpatronen. De populaties hier zijn klein maar daar probeert men verandering in te brengen, o.a. door de aanleg van broeihopen en habitatverbetering.

Iris Dicke over IJdoorn:

In de jaren negentig werden bij IJdoorn alleen maar grote slangen, voornamelijk vrouwtjes gevonden, slechts sporadisch werden subadulte slangen gevangen. Na enkele jaren verdwenen de grote slangen dan om vervolgens opgevolgd te worden door andere, onbekende grote slangen. Het was een raadsel waar ze vandaan kwamen of waar ze heen gingen.

Vier jaar geleden zijn er broeihopen geplaatst omdat er rondom de polder IJdoorn vrijwel geen geschikte eiafzetplaatsen waren. De vrouwtjes moesten daarvoor dus op zoek naar eiafzetplaatsen elders, met alle gevaren van dien. Dit jaar zijn relatief veel kleine slangen gevangen van ongeveer 60 cm. Het mooie is dat een slang van ongeveer 60 cm een jaar of 4 is. Dit kan betekenen

dat de broeihopen die vier jaar geleden zijn geplaatst resultaat gehad hebben. Zo lijkt het althans.

Door de plaatsing van de broeihopen en habitatverbetering kan de populatie ringslangen in IJdoorn groeien en dat is broodnodig: door de aanleg van IJburg is uitwisseling tussen Noord- en Zuidoever zo goed als onmogelijk gemaakt. De kleine populaties aan de Noordzijde van het IJmeer zullen dus op eigen benen moeten staan en om daartoe in staat te zijn moeten ze groeien. Dit jaar, 2005, is de groep ringslangen op IJdoorn geschat op 80.

Niet ver van IJdoorn ligt het traject "Blauwe Hoofd". De afgelopen jaren werden hier heel weinig slangen gevangen. 2005 geldt echter als het jaar waarin voor het eerst juveniele slangen gezien zijn op het Blauwe Hoofd. Een verklaring voor de stijging in populatiegrootte en de vondst van de juvenielen is te vinden in het feit dat er een broeihoop in gebruik is op het Blauwe Hoofd. Deze broeihoop lijkt een positieve invloed te hebben op de populatiegrootte.

Het is bekend dat de slangen migreren van plek naar plek. Zo is er een slang afkomstig van de Diemerzeedijk teruggevonden op het Blauwe Hoofd. Ook is er tot tweemaal toe een slang van het Barnegat (zo'n 5 km noordelijk) naar IJdoorn gemigreerd. Opvallend is dat er tot op heden geen migratie gevonden is tussen het Blauwe Hoofd en IJdoorn. De afstand tussen deze twee trajecten is vele malen kleiner dan de afstanden die de slangen, waarvan bekend is dat ze gemigreerd zijn naar een ander gebied, afgelegd hebben. Een verklaring kan zijn dat het dorp Durgerdam, dat tussen de twee trajecten in ligt, dient als barrière. Daar het dorp in de zomer een trekpleister is voor vele mensen is er sprake van verstoring veroorzaakt door bijvoorbeeld zwemmende mensen, honden en extra drukte.

Dat migratie plaatsvindt is ook te vinden in het feit dat nieuwe volwassen slangen gevonden worden op het Blauwe Hoofd. Vergelijkingen met slangen uit andere trajecten leverden tot op het heden helaas geen match op. Het aantal ringslangen op het Blauwe Hoofd is geschat op 18.

